

"Rohannunk kellene,
hogy helyben maradjunk".

F. Gy.

IFJUSÁG ÉS TÁRSADALOM

/Tudósítás a 14. tokaji írótáborról/

1940 május 12.-én Darvas József, Veres Péter, Móricz Zsigmond és több más író, költő ellátogat a tiszaladányi falunapokra, hogy ott megtekintse Somogyi Imre gyümölcstermesztő és konzerváló találmányát a "kármentő hasurát". Ezzel az eseménnyel kezdődik az írótáborok története.

A tiszaladányiakkal való találkozásról lelkesen számolnak be az írók. Darvas József például így ír: "... A mi érkezésünk hírére a környékbeli nyolc-tíz faluból mindenünnen jöttek érdeklődők kerékpáron, kocsin, gyalog... Az egyik faluból Tiszatardosról például a plébános vezetésével több mint negyvenen jöttek át". A gazdákkal való beszélgetések nagy hatással voltak az írókra. A tiszaladányiak példájában az életképes, újítani és megújulni tudó magyar szellemet üdvözölték. Állandó kapcsolat jött létre a Kertmagyarországért mozgalmat támogató írók és a tiszaladányiak között. A második az 1942-es találkozó műsoros estjén részt vettek a falu fiataljai, a sáros-pataki regős diákok, Nagy István novella-, Sinka István versfelolvasást tartott, Búzás Márton és Veres Péter mondott szónoklatot.

Huszonkilencévi szünet után a Hazafias Népfront és az Írószövetség által beindított tokaji írótábor ennek a nyitottságnak a szellemében szerette volna folytatni a tiszaladányi hagyományt. Ebben az évben már 14. alkalommal jöttek össze az írók, költők, hogy a magyar társadalmat érintő sorskérdésekkel foglalkozzanak. Meghívott szaktudósok előadásait követő vitákon próbálnak megfogalmazni valamiféle iránymutatást, ajánlást egy-egy aktuális problémával kapcsolatban. A referátumok és hozzászólások anyagát a miskolci Napjaink rendszeresen közli, biztosítva ezzel a gondolatok szélesebb körű megvitatását. A beszélgetésekben részt vesznek politikai, társadalmi vezetők, de találkoznak az írók munkásokkal, fiatalokkal, falusi emberekkel is.

Az írók sokra értékelik, hogy az írótábor hozzájárul a vitakultúra fejlődéséhez, és fontosnak tartják, hogy egyáltalán van egy olyan fórum az országban, ahol a résztvevők szót válthatnak égető társadalmi kérdésekről.

Az ez évi - szeptember 15. és 19. között megtartott - tokaji írótábor hozzászólásai az ifjúság és társadalom problémaköréhez kapcsolódtak. A téma rendkívül szerteágazó, sokféle megközelítési lehetőséget kínál, a különböző szempontokból vizsgálódó tanulmányok, beszámolók mégis szembetűnő azonosságot mutatnak abban, ahogy az ifjúság jelenlegi helyzetét értékelik: Nincs fogózkodó! Nincs fogózkodó a fiatalok számára szocializációjukban, a generációs stafétában, egzisztenciájuk megalapozásában, érdekeik érvényesítésében, egyéni és közösségi céljaik elérésében. Nincs fogózkodó az

"ideológiában", hiányzik egy egységes elvi politikai képviselő. Nincs biztos anyagi és erkölcsi alap sem, amelyről az ifjúság indulhatna a felnőtt élet színtereire.

A következőkben felsorolásszerűen az általánosságok szintjén ismertetném a hozzászólások legfontosabb gondolatait az érintett kérdések szerint csoportosítva.

Referátumukban sokan kitértek az ifjúság, közösség, politika kapcsolataira különös tekintettel a KISZ szerepére. Csorba Piroska felszólalásában felhívta a figyelmet az általános iskolások politikai nevelésének visszasságaira: Már az úttörőmozgalomban megindul a "mozgalom" megutáltatása a gyerekekkel. A "lentől: lehet - fentről: kell" viszony érvényesülésével megszűnik az egyén érdekeltsége a közösség ügyeiben. Így nincs a gyerekeknek közösségélményük, és hiányzik belőlük a konfliktusmegoldó képesség is. Nem találják helyüket a gépesített ünnepi világban.

Kéry László az MSZMP Társadalomtudományi Intézetének munkatársa is beszélt arról, hogy az iskolai módszerek hogyan távolítják el a fiatalokat a politikától, kizárva őket egyfajta normális politikai szocializáció lehetőségéből. Az alapvető problémát abban látja, hogy a szervezeti mulasztásokat iskolai jellegű és kihatású büntetéssel torolják meg, tehát a szervezeti rendszerben iskolai funkciók vannak. Kéry László szolt még a fiatalokat hosszú ideig elkísérő anyagi és részben ebből következő-politikai függés infantilizáló hatásáról és a hivatalos szervezetek elleni lázadás növekvő tendenciájáról, amelynek jelei például a fiatalok önálló csoportalakítási kísérletei.

Dr. Páczelt Istvánné a KISZ KB Ifjúságkutató Intézetének munkatársa egy felmérés eredményeit ismertette, amelyből kiderült, hogy nem fogalmazódik meg egy KISZ-től eltérő politikai szervezet képe a diákokban.

A KISZ-szel kapcsolatos viták során több író felvetette: Szükség lenne egy olyan - KISZ befolyás alatt működő - közösségi tömegszervezetre, amely átvinné a KISZ kulturális és egyéb nem politikai funkcióit, így a KISZ csak politikai intézményként működne.

A fiatalok közösségeivel kapcsolatban felmerült a kommunikáció válságának kérdése is. "Ifjúság nincs, csak ifjúságok vannak" - fogalmazott Kéry László. Erős polarizáció figyelhető meg, amelynek nyomán létrejövő különböző érdekű ifjúsági kisközösségek, csoportok, rétegek között a kommunikáció minimális, alapvető információk vesznek el a közösségek közti térben. Baj van a generációk közötti információcserével is. Minden új generáció /- átvehető tapasztalatok híján -/ a nulláról kénytelen indulni. Varga Csaba egyenesen a kommunikáció haláltusájáról beszélt. A tömegkommunikációs csatornákon felénk áradó hírek között nyomozni kell, hogy valamilyen valóban értékes üzenetet találjunk. Ez a fajta sekélyesség pedig hatalmas teret és költségvetést kap. Az igénytelenség normává válik.

Az ifjúságot befolyásoló társadalmi hatások a második fontos gondolkör. Mit kap a gyerek a családban, az iskolában?

A legnagyobb szerepe a családnak van a gyerek szocializációjának elősegítésében. Ma a gyerek az érvényesülés iskolájának megalkuvásokkal, ügyeskedésekkel teli világáról kaphat képet a család-

ban. Azt látja, hogy nem a tehetség határozza meg egy élet alakulását, pályaválasztásakor beleütközik családja indíttatási képességének korlátaiba. /Csorba Piroska, Kéry László/

Új jelenség az iskolai nevelésben a pedagóguspálya elnőiesedésének hatása. Az iskolások csak női mintákat látnak. A kontraminta hiánya a két nem eltérő szerepeinek és viselkedéstípusainak elsajátítását nehezíti.

A harmadik gondolkör a fiatalok motivációja, értékrendszere. Kéry László a fiatalok kétféle szocializációs irányultságáról beszélt. Az egyik az u.n. posztmateriális /pl.: "Zöldek"/ a másik a nyersmateriális irányultság. Ez utóbbi egyre népszerűbb. Egyre többen választják életcélul az anyagi jólétet. A kitolódó egzisztenciális alapozás miatt riasztják a fiatalokat a tudományos pályák, sokkal inkább a politikai pályákat választják, ahol biztosított a jó fizetés és a gyors emelkedés a társadalmi ranglétrán. A központi érdek vonalán kevesen orientálódnak. Dr. Páczelt Istvánné az Ifjúságkutató Intézet felmérését értékelve elmondta: a fiatalok lenézik a munkát. Hiányzik a foglalkozások rangja. A családi atmoszféra, a szűkök egzisztenciális harcának végigszenvedése determinálhatja erre a fiatalokat. A nyersmateriális irányzathoz tartozik a jövőkép hiánya is. A jövő bizonytalan, nem sok jót ígér - környezetszennyezés, nukleáris háború, túlnépesedés - a fiatalokat már inkább a jelen érdekli.

A Napjaink 1985 januári számától kezdve közölt írásokat az "Ifjúság és társadalom" témakörben, mintegy előzetesül szolgálva a szeptemberi írótáborhoz.

A következő tokaji írótábor témája a közéleti vonzatú elkötelezett irodalom lesz.

Mészáros Róbert